● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ●

● Lutkovno gledališče ljubljansko v novih prostorih

Petintridesetletnica delovanja, ki jo bo oktobra praznovalo Lutkovno gledališče ljubljansko, bo letos najbrž bolj vesela kot navadno, saj gledališče po dolgih letih le čakajo lastni prostori. Svoj dom bo dobilo v Mestni hiši na Krekovem trgu, ki so jo začeli prenavljati aprila letos. Prostori bodo nared prihodnjo jesen, v njih bo našlo mesto tudi marionetno gledališče, predstave pa si bo lahko ogledalo 330 otrok naenkrat.

Le za lutkovno delavnico so še v skrbeh, da bo ostala brezdomka; lutkarji se zdaj dogovarjajo s stanovanjsko skupnostjo občine Center, da bi pomagala izprazniti dve stanovanji v Mestni hiši.

Prenova Mestne hiše bo stala 880 milijonov din; polovica teh sredstev bo zbrana s III. samoprispevkom, polovico pa bosta primaknili ljubljanska in občinska kulturna skupnost iz Centra.

● Prireditve v KD Španski borci

JELOVŠKOV LIKOVNI SALON IN ZGORNJA AVLA

Od 22. septembra do 8. oktobra razstavlja slikar — samorastnik Konrad Peternelj. Razstava bo odprta v četrtek, 22. septembra ob 19. uri, v imenu pokroviteljice — OK SZDL Ljubljana Moste-Polje bo uvodne besede spregovoril njen predsednik Aleš Kardelj.

Kulturni dom ŠPANSKI BORCI

Odprta bo vse delovne dni od 16. do 19. ure, ob sobotah pa od 10. do 12. ure.

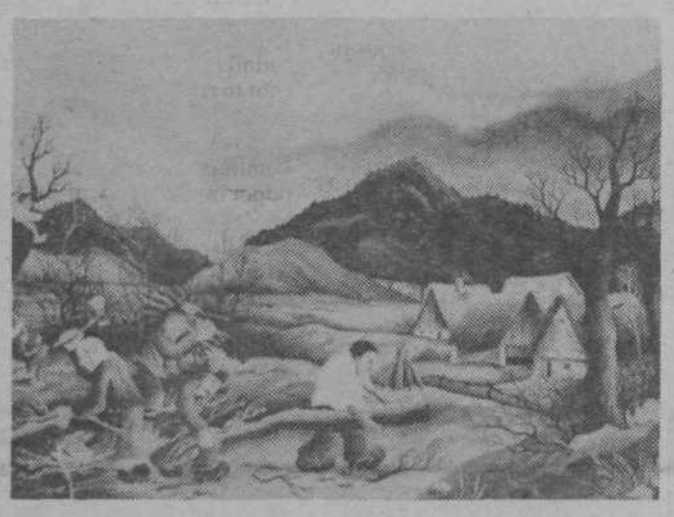

VELIKA DVORANA

— V petek 30. septembra ob 20. uri se nam bo predstavila s svojim letnim koncertom folklorna skupina Tine Rožanc iz Ljubljane. Prikazala nam bo plese in pesmi narodov in narodnosti Jugoslavije. Skupina deluje že od leta 1949 v okviru železničarskega kulturno-umetniškega društva Tine Rožanc. V teh letih je skupina prepotovala vso Evropo in del Azije. Letos je bila na gostovanju v Švici in Italiji, kjer je s svojimi nastopi požela obilo odličnih kritik in navdušenih aplavzov publike.

— Konec septembra pa se bodo pričele tudi redne predstave Lutkovnega gledališča ljubljanskega v rednih sobotnih terminih.

● KULTURNIKI — LJUBITELJI V OBČINI

Pred novo sezono

Tudi kulturniki — ljubitelji v naši občini vsako jesen pregledamo dosedanjo prehojeno pot ljubiteljskega ustvarjanja in poustvarjanja, pa si ob spoznanjih in izkušnjah začrtamo programe in smernice za svoje bodoče delo.

Letos se izteka štiriletno mandatno obdobje sedanjega vodstva in organov Zveze kulturnih organizacij in konec septembra se bodo delegati kulturno-umetniških društev in skupin, krajevnih skupnosti ter osnovnih in srednjih šol sestali na volilni seji zbora delegatov. Izvolili in potrdili bodo svoje predstavnike v organe svoje občinske organizacije ter ocenili delo zveze in njenih članov – ljubiteljskih kulturnih društev in skupin v zadnjih štirih letih.

Trenutno je v ZKO Ljubljana Moste-Polje povezanih 38 kulturno-umetniških društev in skupin. Od tega je 12 gledaliških (Senožeti, Dolsko, Besnica, Slape, Javor, Hrušica, Zadvor, Zalog, Lipoglav, Prežganje, Odprti krog, VI. gimnazija Moste) in dve lutkovni skupini (Kodeljevo, Zelena jama), šest mešanih pevskih zborov (KUD Vide Pregarc, Vevče, Nove Jarše, Svoboda Zalog, Svoboda Zadvor, Zveza društev upokojencev Moste), po en moški (Bizovik) in dekliški pevski zbor (Prežganje) ter oktet ŽTP Moste, Papirniški pihalni orkester Vevče, Harmonikarski orkester KUD Vide Pregarc, pet likovnih skupin (Akademski likovni ustvarjalci Most, Likovna sekcija KUD Vide Pregarc, Likovna sekcija Papirnice Vevče, Likovna sekcija DO Indos, Fotosekcija KUD Vide Pregarc) in osem plesnih skupin (tri plesne skupine KUD Zelena jama, Folklorna skupina OŠ Vide Pregarc, Plesna skupina OŠ Edvarda Kardelja, Plesna skupina OŠ Karla Destovnika-Kajuha, Plesna skupina OŠ Jožeta Moškriča, Plesna skupina OŠ Leopoloda Mačka Boruta).

Vsako leto potekajo v okviru ZKO občinska srečanja gledaliških skupin, šolskih pevskih zborov, odraslih pevskih zborov, plesnih skupin, likovne razstave in kolonije, literarni večeri, prireditve za delavce iz bratskih republik in pokrajin ter druge prireditve, kjer pretežno sodelujejo člani naših kulturno-umetniških društev in skupin.

Tako so naše gledališke skupine v zadnjih štirih letih izvedle prek 40 premier in odigrale okrog 200 gledaliških predstav – tudi na različnih gostovanjih. Po zgledu mešanih pevskih zborov KUD Vide Pregarc in Svoboda Zalog, ki sta bila ustanovljena leta 1974, se je zborovsko petje v naši občini razmahnilo zlasti v zadnjih letih.

Vsi zbori se redno udeležujejo občinskih pevskih srečanj, nekateri od njih – zlasti tisti z daljšim stažem – pripravijo celovečerne koncerte, kar je želja in cilj vsakega pevskega zbora.

Najuspešnejša ansambla v naši občini sta Papirniški pihalni orkester Vevče in Harmonikarski orkester KUD Vide Pregarc.

Vevčani so v zadnjih nekaj letih pod vodstvom dirigenta Jožeta Hriberška vidno napredovali, na tekmovanju slovenskih pihalnih orkestrov leta 1981 pa so se uvrstili v sam vrh slovenskih pihalnih godb.

Harmonikarski orkester KUD Vide Pregarc, ki ga že mnogo let uspešno vodi dirigent Srečko Piškur, je z nastopi na koncertih, srečanjih in tekmovanjih doma in v tujini dokazal, da sodi v evropski vrh tovrstnih ansamblov (zlata medalja v najvišji kategoriji harmonikarskih orkestrov na tekmovanju v Švici).

Moste imajo bogato likovno tradicijo. Do začetka prenove Jelovškove galerije na Kodeljevem v letu 1980 je bilo v njej okrog 20 razstav letno. Pred zgraditvijo kulturnega doma Španski borci dobro leto dni v Mostah nismo imeli stalnega razstavnega prostora, sedaj pa nudi ta dom s svojimi avlami in Jelovškovim likovnim salonom nove možnosti za likovno razstavno dejavnost.

Letno se zvrsti v domu okrog 20 večjih in manjših likovnih in fotografskih razstav.

V KUD Zelena jama delujejo od septembra 1982 tri plesne sekcije: mlajša, ki goji disko plese, starejša, ki se ukvarja z jazz baletom in revijskimi plesi, in skupina za družabne plese. Vse tri skupine so se skupaj s plesalci nekaterih osnovnih šol že predstavile na prvem srečanju plesnih skupin v KD Španski borci.

Sčasoma naj bi se v okviru ZKO in njenega odbora za plesno dejavnost izoblikoval v Mostah plesni center za več zvrsti plesa, na vseh šolah pa naj bi s skupnimi močmi zagotovili mentorje za plesno dejavnost, kajti zanimanje mladih je za ples zlasti po predstavitvi plesnih skupin v KD Španski borci zelo poraslo.

Nova dejavnost pri ZKO je v zadnjem času povezovanje literatov naše občine. V ta namen se je pri ZKO konstituiral odbor za literarno dejavnost, ki je doslej organiziral v KD Španski borci nekaj literarnih večerov, skupaj z občinsko konferenco ZSMS pa je pripravil umetniško prilogo Naše skupnosti 25. MAJ. Tudi v bodoče bo odbor skušal pridobiti čimveč literarnih ustvarjalcev naše občine in jih na javnih prireditvah ter prek Naše skupnosti in drugih časnikov ter revij predstaviti čim širšemu krogu delovnih ljudi in občanov.

To je samo nekaj osnovnih podatkov o ljubiteljstvu v naši občini, ki je kljub stabilizacijskim prizadevanjem v porastu.

Želeti in upati je, da bodo naši ljubiteljski kulturni delavci po društvih in skupinah ter drugih družbenih okoljih tudi v bodoče z zagnanostjo in dobro voljo uspešno premagovali težave pri svojem kulturnem delovanju, celotna družbena skupnost pa jim mora biti pri tem v veliko oporo!

MŠ

● Glasba — moj konjiček

Ko sem bila stara šest let, me je začela veseliti glasba. Dobila sem otroške orgle. Vsak dan sem po uro ali dve posedala ob njih. Pesmi, ki sem jih znala na pamet, sem počasi začela prenašati na papir. Ko sem znala že dobro igrati na male orgle, sem dobila večje z električno spremljavo. Starši so spoznali, da me glasba veseli, zato so me že kot prvošolko vpisali v glasbeno šolo. Na žalost sem bila takrat za harmoniko še premajhna. V drugem razredu sem pa že postajala glasbenica in že prvo leto tudi nastopala.

Zdaj hodim v četrti razred glasbene šole. Učenje je vedno težje, a me kljub temu zelo veseli. V glasbeni šoli imam mnogo prijateljev, s katerimi tudi skupaj prepevamo. Glasba govori vse jezike in ne pozna nobenih meja.

KLARA MAROLT, 5. a
OŠ VIDE PREGARC

● Likovni krožek

Likovni krožek vodi tovarišica Mojca Grilc. Obiskujemo ga učenci nižjih razredov. Z veseljem rišemo, lepimo, oblikujemo obeske ali broške in izdelujemo čestitke. Najlepše izdelke razstavimo. Ponosna sem, kadar je kaj mojega na razstavi. Otroci, mame in očetje si risbice radi ogledajo, saj so lepe.

IRENA GORENC, 3. a
OŠ Edvarda Kardelja

● VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ●

Tudi šola je delovna organizacija

Zadnje čase lahko domala vsak dan beremo ali slišimo o tem, da je treba zmanjšati skupno porabo, kje je česa preveč, kako bomo zmanjševali sredstva za šolstvo, zdravstvo, otroško varstvo... S takimi prispevki pa seveda v ljudeh še bolj potrjujemo miselnost, ki je že tako ali tako povsod prisotna: šole, vrtci, zdravstveni domovi, bolnišnice, domovi za ostarele, knjižnice... le trošijo denar, ki jim ga dajejo od svojih osebnih dohodkov. Saj že samo ime »skupna poraba« govori, da samo porabljajo sredstva!

Seveda ima vsaka medalja dve plati. Ko pridemo v ambulanto in čakamo v vrsti, govorimo o tem, da bi lahko zdravstvo bolje organizirali. Ko nam ne sprejmejo otroka v vrtec, se pritožujemo, zakaj ni več vrtcev. In tako dalje... Malokdo pa v istem trenutku poveže skupno porabo in sredstva zanjo s svojo osebno potrebo v nekem trenutku. Zato naj prikažemo to povezanost — ne samo v resolucijah in deklaracijah, temveč v vsakdanjem življenju.

V časopisih, na TV in radiu lahko beremo, gledamo in poslušamo novice z zasedanj posameznih skupščin in drugih samoupravnih teles. Mnogokrat gre za poslovanje gospodarskih organizacij, planiranje v gospodarstvu, poravnavanje obveznosti med gospodarskimi organizacijami ipd. Zelo malo pa zvemo o poslovanju, planiranju in finančnih problemih organizacij s področja družbenih dejavnosti.

Pa bi se morali zavedati, da tudi šola, vrtec, zdravstveni dom... morajo upravljati z družbenimi sredstvi, planirati svoje poslovanje, pripravljati periodične in zaključne račune, iskati kredite, se otepati z nelikvidnostjo. Res je, da so ti problemi v družbenih dejavnostih nekoliko manjši, ker je vsaj neka raven zagotavljanja sredstev dogovorjena v samoupravnih interesnih skupnostih, vendar moramo vedeti, da se lahko z istim obsegom denarja dela tako ali drugače. Primer: vse šole so financirane po enakem načelu — na oddelek. Pa vendar so med njimi v poslovanju ogromne razlike: ene imajo 2 pomočnika ravnatelja, druge nobenega, ene imajo tri finančne delavce, druge samo enega, ene imajo višje osebne dohodke, druge nižje, ene odvajajo sredstva v poslovni sklad, druge ne.

Ali pa vzgojno-varstvene organizacije: nekaj manj kot polovico vseh sredstev za svoje delo dobijo s plačili staršev. Ti pa niso vedno redni plačniki. Ena sama VVO ima na spisku kar nekaj staršev, ki ji dolgujejo več kot deset tisočakov. In kaj naredi vrtec? Težko je otroka preprosto izključiti iz vrtca. Kje bo pa potem? Morda doma sam, zaklenjen ali celo privezan!?

To sta le dva primera, ki dokazujeta, da se morajo tudi negospodarske organizacije resno ukvarjati s finančnimi zadevami. Ob tem pa ne smemo pozabiti na bistveno razliko med gospodarskimi in negospodarskimi organizacijami: vsaka vsaj malo večja delovna organizacija ima poleg dveh ali treh tozdov še delovno skupnost skupnih služb, ki za organizacijo opravlja vsa dela: komerciala, finančna, planska, pravna, administrativna in podobno. V enovitih gospodarskih delovnih organizacijah to opravljajo močne strokovne službe, sektorji. V negospodarskih organizacijah pa to delo navadno opravljajo ravnatelj, računovodja, tajnica in mogoče še finančni delavec. In teh nekaj ljudi mora voditi poslovno politiko cele organizacije. Odgovoren je seveda ravnatelj, ki pa ima običajno (po zakonu) izobrazbo, ustrezno dejavnosti, v kateri dela (učitelj, vzgojiteljica, zdravnik, profesor...). Ti ljudje pa se morajo znajti v pravnih, finančnih, planerskih, kadrovskih in drugih problemih. Potem res ni čudno, če včasih naredijo kako napako.

Za ilustracijo, kako poslujejo negospodarske organizacije v naši občini, navajamo nekaj številk iz polletnih periodičnih obračunov: 28 negospodarskih organizacij je ustvarilo 712.378 tisoč din celotnega prihodka, kar je za 30,9 % več kot v prvem polletju 1982. Od teh sredstev so organizacije pridobile s svobodno menjavo (posredno in neposredno) 81,4 % sredstev, od občanov 14,1 % in iz drugih virov 4,5 %. Porabljena sredstva (amortizacija in materialni stroški) so se jim zaradi visoke rasti cen povečala kar za 45,8 %, pa se je zato dohodek lahko povečal le za 23,3 %.

Čisti dohodek se je povečal za 25,8 %, razporedile pa so ga 86,7 % za osebne dohodke, 8,7 % za skupno porabo, 2,7 % za poslovni sklad in 1,9 % za rezervni sklad.

Z izgubo je poslovala delovna skupnost zveze športnih društev Slovan (3,852.551,40 din). Razlogi za to so bili v visokih materialnih stroških — vlaganjih, ki dajo rezultate šele v tretjem trimesečju (bazen, gostinska dejavnost), visokih vzdrževalnih delih in neporavnanih obveznostih.

V negospodarskih organizacijah je bilo v prvem polletju poprečno zaposlenih 2482 delavcev, ki so prejemali poprečne neto osebne dohodke v višini 16.017. V gospodarstvu so v istem času delavci prejemali poprečne OD v višini 16.353 din. Če ti dve številki primerjamo z bistveno višjo kvalifikacijsko strukturo v negospodarstvu kot v gospodarstvu, vidimo, da so delavci v negospodarskih organizacijah v slabšem položaju.

Ob tem pa je še 10 organizacij prekoračilo dovoljeno rast osebnih dohodkov po dogovoru o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka in nekatere od teh bodo morale prekoračitve poravnati do konca leta.

To je le nekaj podatkov, ki kažejo na to, da se morajo ekonomsko smotrno obnašati tudi negospodarske organizacije. Njih položaj bomo v bodoče skušali s tega vidika tudi v Naši skupnosti še večkrat prikazati.

J. K.

ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO

Vsak mora za svoje zdravje skrbeti sam

Svetovna zdravstvena organizacija je letos ponovno poslala v svet poziv ZDRAVJE VSEM DO LETA 2000, tokrat z dodatkom odštevanje se je že začelo! Dokaj zanimivo je, da se je letos ponovilo geslo iz leta 1981 z dodatkom, ki kaže na nujnost, da vendarle pričnemo skrbeti za svoje zdravje. Res je, največ lahko za svoje zdravje prispeva vsak sam. To velja seveda za dežele, ki so toliko razvite, da pri njih ni več pomanjkanja hrane in ne razsajajo več epidemije nazeljivih bolezni.

Kakšen naj bo torej naš prispevek za ohranitev zdravja? Odgovor je kaj preprost: potrebno je osvojiti zdrav način življenja! Če bi zdaj stopili med ljudi in jih kot novinarji spraševali, kaj uvrščajo v zdrav način življenja, bi večinoma zbrali pravilne odgovore. Ljudje so torej zdravstveno prosvetljeni, čeprav marsikdaj ne sledijo tistemu, za kar zanesljivo vedo, da v korist njim samim. Zakaj i k. Dokler je človek zdrav, se največkrat te neprecenljive dobrine ne zaveda. Takšno življenje, polno zdravja, pa dovoljuje, da se vanj vtihotapijo škodljivosti, slabe navade, ki so sposobne nagristi zdravje. Tako se zdravim življenjskim navadam pridružijo tudi slabe. Nikakor ne smemo tehtati in slepiti samega sebe, misleč, še vedno imam več dobrih navad kot slabih. Za zanesljivo izpodkopvanje zdravje je povsem dovolj ena sama škodljiva navada, če je ta uperjena proti zdravju. Večkrat slišimo: »To večerno posedanje pred televizijskim zaslonom me je neslo, zredil sem se in še zvišan krvni tlak sem dobil.« Saj to ni res! Zakaj bi si zakrivali oči in v nedolžni televizijski oddaji iskali grešnega kozla? Škodljivost za zdravje, in večkrat ne samo ena, tiči v nas samih. Med gledanjem oddaje kar naprej nekaj nosimo v usta — od slanih palčk do cigaret in žganih pijač. Vsako pojasnilo je odveč.

Zdrav način življenja je potrebno vzdrževati vse od otroških let naprej. Starši nas zagotovo niso navajali na ponočevanje, na pitje alkoholnih pijač, na kajenje, na uživanje mamil, na zapravljanje prostega časa s posedanjem, skratka na vse to, kar uvrščamo v nezdrav, škodljiv način življenja. Utrip življenja je res tak, da marsikoga zapelje v enkratno škodljivost. Teža zares enkratne škodljivosti pa bo zelo majhna, če se ji ne bomo predali, če ne bomo postali njen suženj. Tu in tam kozarec vina ne bo nikomur škodoval, prav tako ne obilnejši priložnostni obrok hrane, cigareta pa že ne sodi med veselo razpoloženje.

Tokrat smo temo o skrbi za svoje zdravje prikazali nekoliko drugače kot običajno. Nismo govorili o posameznih škodljivostih, ker nam je bilo izhodišče, da že prav vsak dobro ve, kaj škoduje zdravju. Če iz življenjskih navad in razvad izločimo škodljivosti, ki izpodjedajo zdravje, nam ostane zdrav način življenja, ki nam lahko obeta, da bomo zdravi dočakali leto 2000. Pomembno pa je še nekaj. Nikdar ni prepozno, da ločimo škodljivo od koristnega, vsekakor pa je bolje, da z navlako, ki nam ogroža zdravje, čimprej odpravimo. Neke vrste poroštvo za ohranitev zdravja si pridobimo šele takrat, ko postane zdrav način življenja navada in potreba.

Ker se je »odštevanje že začelo«, je prav, da pohitimo z odpravljanjem škodljivih razvad. Samo 17 let je še do novega tisočletja.

dr. MILENA VRENK-JERŠE